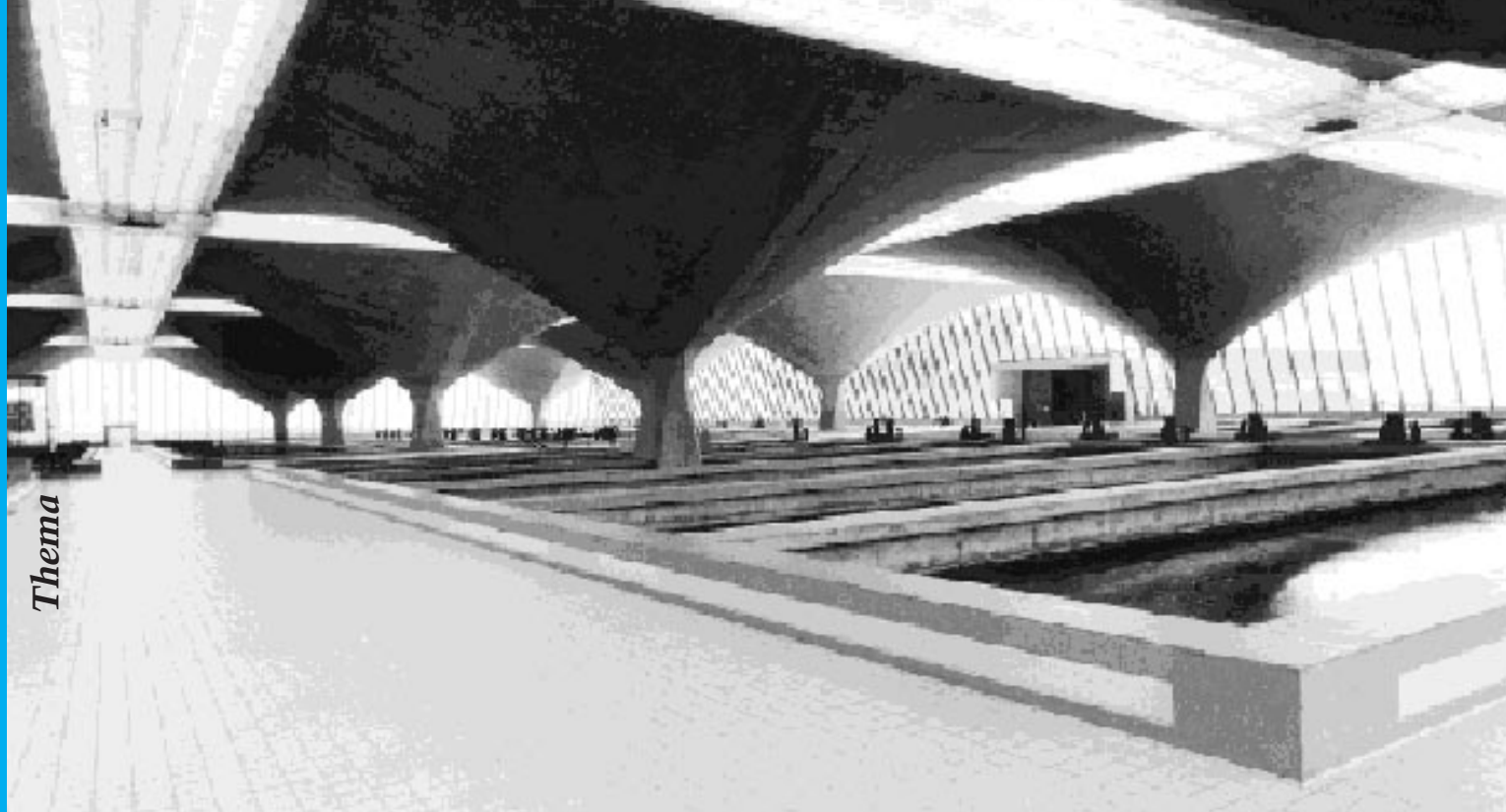

Waterleidingbedrijven als milieupartijen

De andere kant van water

Door een intensiever bodemgebruik, uitspoeling van meststoffen en bestrijdingsmiddelen, en lozing van vervuild industrieel afvalwater raakt het grondwater verontreinigd. Waterleidingbedrijven maken dat grondwater weer drinkbaar. Waterleidingbedrijven zorgen ook zelf voor een milieuprobleem: met het onttrekken van grondwater dragen zij bij aan de verdroging van natuurgebieden. Maatregelen tot zuivering en herstel kosten niet alleen veel geld maar verhogen ook de waterprijs.

De activiteiten van de waterleidingbedrijven komen neer op waterwinning, waterzuivering, waterberging, aanleg en onderhoud van het leidingnet en distributie. In 1997 waren 22 waterleidingbedrijven actief met ongeveer 7 500 werkzame personen. In 1997 produceerden en distribueerden de waterleidingbedrijven ruim 1,2 miljard kubieke meter drinkwater.

Dat drinkwater wordt vooral gewonnen uit grondwater, een derde deel komt uit oppervlaktewater en infiltratiewater. Het grond- en oppervlaktewater raken de laatste jaren steeds sterker vervuild en het kost de waterleidingbedrijven handenvol geld om dat water schoon te krijgen en geschikt te maken voor consumptie.

Daling waterverbruik

Het waterverbruik daalt de laatste jaren licht. Een autonome stijging van het verbruik als gevolg van de toename van de bevolking en economische groei is gecompenseerd door een besparing op het waterverbruik.

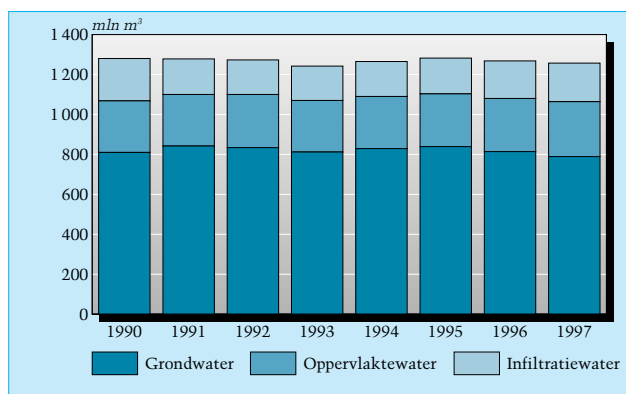
De opbrengst van de waterverkoop bedroeg in 1997 bijna 3,1 miljard gulden. In 1990 was dat nog 1,8 miljard gulden. Hogere omzetten en lagere verkopen in kubieke meters komen dus neer op een fors hogere prijs per kubieke meter water.

Droogteschade

Waterleidingbedrijven dragen ook bij aan het milieuprobleem. Met het onttrekken van grondwater zorgen zij voor de verdroging van natuurgebieden. Het aandeel van de waterleidingbedrijven in de verdrogingsproblematiek wordt geschat op enkele tientallen procenten.

De problemen rond de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater en de milieugevolgen van de drinkwaterwinning hebben genoodzaakt tot het nemen van aanvullende maatregelen. Die

Afgeleverd water

zijn nodig voor het verwijderen van nitraat en bestrijdingsmiddelen uit het water, het verminderen van de milieubelasting door de bestrijding van verdroging, ontharding van drinkwater, voorzuivering van infiltratiewater en het verwijderen van afval en reststoffen. Deze extra zuivering van het afvalwater kostte in 1997 86 miljoen gulden. Ontharding van het afvalwater was hiervan de grootste kostenpost.

Slibvijvers

Verder zijn maatregelen voorzien die ervoor moeten zorgen dat de kwaliteit van de bron wordt beschermd. Het gaat dan om de aankoop en beheer van waterwingebieden, compensatie van boeren en juridische acties tegen vervuilers.

De waterleidingbedrijven hebben de laatste jaren veel geïnvesteerd, onder meer in de aanleg van slibvijvers voor het spoelwater van filters, het inpassen van pompstations in het landschap, in maatregelen die de uitworp van ozon of chloor beperken en droogteschade voorkomen, in het verwijderen van PCB-houdende condensatoren. Verder hebben de waterleidingbedrijven maatregelen genomen om bodemverontreiniging rond olietanks, olieopslag- en olielosplaatsen te voorkomen.

De hoogste investeringen zijn gedaan in de behandeling van drinkwaterslib. Dit afval bij de drinkwaterbereiding moet worden afgevoerd en elders worden verwerkt. De gemiddelde jaarlijkse kosten voor afvoer en verwerking van afval- en reststoffen bedroegen in de periode 1993–1996 circa negen miljoen gulden, in 1997 was dit ruim elf miljoen gulden. De piek in de hoeveelheid gevaarlijk afval in 1994 hangt samen met het definitief afvoeren van afvalslib dat reeds jaren op het terrein van sommige waterleidingbedrijven lag opgeslagen.

Grondwaterheffing

Bedrijven die rechtstreeks water onttrekken aan de bodem, betalen daarvoor de zogenaamde grondwaterheffing. Deze wordt sinds 1986 geheven door de provincies. De opbrengst van de heffing dient onder andere ter bestrijding van de provinciale kosten voor onderzoek en advies in het kader van het grondwaterbeheer, en

voor de betaling van schadevergoedingen volgens de Grondwaterwet. De opbrengst van de grondwaterheffing verdubbelde in de periode 1990-1997. De begrotingscijfers voor 1998 en 1999 laten een verdere stijging zien, tot 24 miljoen gulden in 1999.

De opbrengst van de grondwaterheffing is bescheiden vergeleken met de milieubelasting op het onttrekken van grondwater. Deze belasting is een onderdeel van de zogeheten belastingen op milieu-grondslag en wordt door het Rijk opgelegd voor het onttrekken van (zoet) grondwater als drinkwater en industrieel proceswater. Waterleidingbedrijven betalen per kubieke meter grondwater een tarief van 34 cent. In 1997 droegen de waterleidingbedrijven bijna 300 miljoen gulden belasting af. De heffing en belasting worden aan de gebruikers doorberekend en verhogen dus de prijs van het (drink)water.

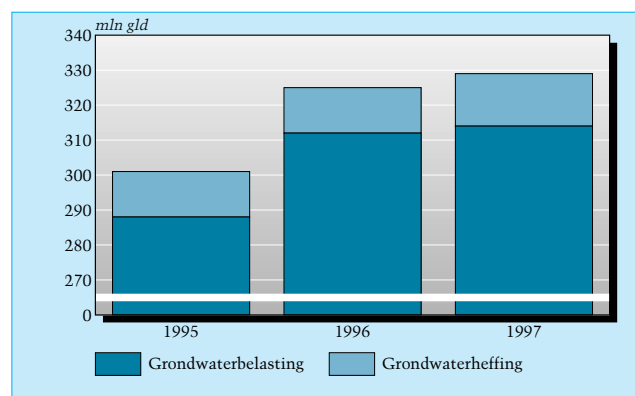
Buffervoorraden

Direct gerelateerd aan de waterwinningsactiviteiten is het beheer van natuurterreinen. In 1997 beheerden waterleidingbedrijven bijna 21 duizend ha natuurterrein. Onder dit natuurbeheer vallen de activiteiten die gericht zijn op het instandhouden van de ecologische of landschappelijke waarde van de terreinen. Enkele voorbeelden van activiteiten die onder terreinbeheer vallen zijn het controleren van de ontwikkeling van flora en fauna, het begeleiden van zandverstuivingen en het beperken van de toegankelijkheid.

Vanouds werden natuurterreinen alleen gebruikt voor het winnen van grondwater ten behoeve van de drinkwaterproductie. In de loop der jaren zijn de terreinen ook gebruikt voor het aanleggen of vergroten van buffervoorraden waarbij oppervlaktewater wordt geïnfilterd in de bodem. De bodem dient hierbij als filter. De oppervlakte natuurterrein die waterleidingbedrijven beheren is sinds 1993 met bijna vijfduizend ha. toegenomen. Die toename hangt samen met aankopen en overname van terreinen en (landbouw)gebieden door waterleidingbedrijven. De (bruto) kosten van het beheer bedroegen in 1997 25 miljoen gulden. ◀

Egon Dietz en Ronald van der Mark

Opbrengst milieuhellingen

Kosten van waterzuivering en ontharding van afvalwater

